

EKKLESIA AMSTERDAM 10 februari 2019

De ogen van een kind (Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet)

Mirjam Rigterink

1. *Wek mijn zachtheid weer, geef mij terug de ogen van een kind.* Voor mij is dit liedje bij tijd en wijle een mantra... Als ik boos ben, of teleurgesteld, of vastgeroest in mijn eigen gelijk, als ik me zorgen zit te maken over van alles en nog wat: *wek mijn zachtheid, dat ik zie wat is en mij toevertrouw.* Een liedje dat voor mij samenvat hoe je in het leven kunt staan en dat ik daarom soms voor mezelf even zing. En dat helpt. Vreemd genoeg.

Goed, dat liedje dus. Dat wilde ik graag met jullie zingen. En dan vragen: wat zien die ogen van een kind dan? Volgens de kleine prins missen volwassenen vaak de essentie. Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet, en wat is dat?

3. Het liedje roept van alles op en over elke regel zou je een toespraak kunnen houden. Maar voor vandaag wil ik vooral stilstaan bij die ogen die 'zien wat is', over hun onbevangenheid en hun verbeeldingskracht. Onbevangenheid en verbeeldingskracht: beiden vaak weggezet als "naïef", een woord dat etymologisch verwant is aan het Franse naïtre, geboren worden, en dus met de geesteshouding van een kind. Kinderlijk naïef zijn. Meestal geen positieve kwalificatie. Beter is het om 'realistisch' te zijn: om je kansen te berekenen, de haalbaarheid, de efficiëntie. We gaan niet aan een zogenaamd dood paard sleuren. Wel zonde dat we van zoveel realisme vaak moedeloos of zelfs cynisch worden.

4.

Geef mij terug de ogen van een kind

Dat ik zie wat is

Ik weet wel: een schoolplein kan genadeloos zijn. Maar bij kinderen denk ik toch ook aan de zandbak op vakantie. Je zoekt iemand om mee te spelen. En de eerste de beste in de zandbak die is het gewoon. Maakt niet uit welke huidskleur, wel of geen bril, dure kleren of niet. Zien wat is: onbevangen, onbevooroordeeld kijken. Makkelijk gezegd maar al onze ervaringen kleuren onze bril en zet die maar eens af. Het kan wel. En het begint, denk ik, met je te realiseren dat je een bril ophebt en je erin te oefenen, steeds opnieuw, om hem even af te zetten. Uit je eigen gelijk, waardoor je niet meer kunt horen wat je collega probeert te zeggen. Uit je eigen bubbel, waardoor je niet meer ziet tegen welke problemen sommige van je stadsgenoten aanlopen. Uit de beelden van een ander, maar ook uit beelden van jezelf, van je toekomst, van God misschien. Steeds weer loslaten en jezelf daardoor in zekere zin steeds opnieuw proberen uit te vinden. Zeventig maal zevenmaal.

5. Jezelf opnieuw uitvinden heet in bijbelse taal ook wel: opnieuw geboren worden. Daarover heeft Huub ooit geschreven: 'Wie 'geboren' is, leeft (...) om niet, om niets te hebben, om niets te krijgen, geen loon, geen eer, geen heiligheid, geen hemel. Die heeft geen gelijk, geen prestaties, geen macht, die zoekt geen erkenning. Die heeft niets meer te verliezen, hij is op alle plaatsen thuis, in alle tijden één. Zo leven is de zin van je leven.' (p.141, *Vriend voor het leven*). Ga er maar aan staan. Ik hoor er Psalm 131 in, die we lezen als drempeltekst: ik heb mijn verlangen getemd. En ik hoor er ook het verhaal in over Jezus met de kinderen: maak jezelf nou niet belangrijker dan anderen. Het verhaal van de Thora gaat

juist over solidariteit met mensen zónder stem (zoals kinderen toentertijd waren, zeker meisjes). Het gaat niet over eersten, maar over laatsten, niet over groten, maar over kleinen.

6. Onbevungen kijken betekent ook de realiteit onder ogen zien. Onderkennen wanneer die zwart en donker is. Eerlijk zijn over wat mijn eigen rol is – én oog hebben voor wat er in dat donker óók gebeurt: dat mensen een kerkasiel organiseerden en dat er, tegen alle verwachtingen in, nu toch een oplossing komt voor de meeste van deze kinderen. Dat we er niet in lijken te slagen klimaatverandering écht aan te pakken maar dat er deze weken een heleboel kinderen demonstrenen die geloven dat het anders moet en kan. Die hoopvolle dwarsheid van niets is onmogelijk, die bedoel ik met verbeeldingskracht. ‘Zien wat is’ is denk ik dus ook: zien wat zou kunnen zijn. Vaclav Havel, een Tsjechisch schrijver, dissident en politicus, schreef over hoop: ‘Hoop is niet hetzelfde als optimisme. Het is niet de overtuiging dat iets goed afloopt, maar de zekerheid dat iets zin heeft – ongeacht hoe het afloopt.’

8. Afgelopen week zag ik de documentaire *Fathers and sons*. De documentaire gaat over een vader en zijn zoontjes – 8 jongens van een jaar of 4 tot een jaar of 12. Vader strijdt mee met Al-Nusra, de jihadistische groepering in Syrië die een kalifaat nastreeft. De documentairemaker zit undercover een aantal weken bij hen in huis. Zonder diep in te gaan op enig waarom registreert hij vooral droog wat hij ziet: de angst wanneer vader gewond thuiskomt, de hardheid en het geweld op straat, de spelletjes die de jongens spelen met flessen die ze laten exploderen, het vogeltje dat ze vangen en zijn kop afsnijden, de knuffels met papa. De oudste jongens – 12 en 13 – vertrekken op een gegeven moment naar een trainingskamp waar ze in legerkleding worden gehesen en een machinegeweer in hun handen gedrukt krijgen. Terwijl ik nadenk over mijn toespraak, kijk ik naar kinderen van wie ik mij in de verste verte niet kan voorstellen met welke ogen zij naar de wereld kijken. Ik schrijf een toespraak over kind zijn en opnieuw geboren worden. Over onbevungenheid en verbeeldingskracht. Maar er zijn natuurlijk ontelbaar veel kinderen die om allerlei redenen niet meer ‘helder en jong’ zijn. Ik doe de tv uit en kijk naar mijn twee kinderen die in hun stapelbed liggen te slapen. Een bed in de vorm van een roze kasteel met – u verzint het niet – heuse kantelen en een goudkleurige A en F - hun voorletters. Mijn hart krimpt ineen.

Maar ik hou toch een toespraak over verbeeldingskracht en onbevungenheid. Want zelfs in de grootste misère lijken mensen, en zeker ook kinderen, hier iets van vast te kunnen houden. Bovendien, ik heb ze allebei hard nodig. En ik vind de Ekklesia bij uitstek de plek om ze steeds weer samen op te graven.

7. Ik kan het niet laten: een paar woorden dan over dat regeltje dat volgt: *Dat ik zie wat is – en mij toevertrouw*. Vertrouwen wordt niet zelden ook neergezet als nogal naïef. Want is gezond wantrouwen niet beter? Zekerheden inbouwen, reserves opbouwen... Anders loop je toch het risico dat je zelf straks aan het kortste eind trekt. Nee, vertelt het verhaal over Ik-zal-er-zijn, volgens mij zit het anders: we zijn aan elkaar overgeleverd. En als je deelt van wat je hebt, mag je erop vertrouwen dat anderen net zo met jou zullen delen. Zo kan het zijn. Sterker, zo zal het zijn.

9. Claudia de Breij schreef afgelopen jaar met kerst een gedicht voor Trouw. Het is nogal laat voor een kerstgedicht, maar ik wilde graag met u delen wat ze er vervolgens in het

begeleidende interview over zei en dus lees ik u het eind voor. Het gedicht heet 'Liefde' en eindigt zo:

In mijn kamer staat een stal met een plastic kindje
Hij straalt en ik aanbid hem met zijn lachende gezicht
omdat hij mij laat zien: het maakt niet uit. Al vind je
dit alles onzin...
Het gaat altijd over liefde. Het gaat altijd over licht.

In het interview zegt De Breij: "Mijn boodschap is hoopvol. Zo druk ik me vaak uit, waardoor mensen soms denken dat ik naïef ben. Voor mijn gevoel is het tegendeel waar. Ik heb al die cynische gedachten allang gehad, ik ben voorbij dat gevoel. Zeker, in sombere buien meen ik dat er genocides ophanden zijn. We leven in een gevaarlijke tijd. Maar ik ben erachter gekomen dat geschiedenis niet iets is wat de mensen overkomt. Nee, geschiedenis is wat mensen doen. Daar heb je als individu dus een rol in te vervullen. Zwemmend tegen de stroom in wil ik hoopvol zijn. Dat is wat je kunt doen, heb ik het idee."

Over dat interview kun je van alles zeggen, maar wat ik herkenbaar vond is dat gevoel van: ik wil het gewoon. Ik wil geloven dat het waar is, dat niets onmogelijk is, dat zachte krachten het winnen - en nog zo van die dingen waarover we zingen. Ik kies dit te geloven. En dus probeer ik zo eerlijk mogelijk in de spiegel te kijken en mezelf de vraag stellen: wat kan ik doen?

Om dan met de bravoure van Pippi Langkous te spreken (en dit heb ik mijzelf het afgelopen half jaar soms ook maar voorgehouden): ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.

Dat het zo mag zijn.